

Populärvetenskaplig Sammanfattning

Projekt:

Innovativ lokal bostadsutveckling - markanvisningskonkurrenser som professionellt laboratorium

Diarienummer: 2020-00017

Sammanfattning av hur planeringsbidraget har använts och vad det har medverkat till att åstadkomma:

Bostadsbyggande i Sverige är en utmanande klimatfråga med tydliga kopplingar till kostnadsutvecklingen och risker av att bygga socialt segregerade områden. Detta projekts centrala idé är att markanvisningstävlingar kan användas som ett innovativt sätt att möta dessa utmaningar. Markanvisningar är en tävlingsform för arkitektur, byggande och planering som används av kommuner för att utveckla och genomföra projekt på offentligt ägd mark.

Aktiviteter

Det beviljade planeringsbidraget har använts till ett förprojekt som omfattar arbetet med att planera och utveckla och markanvisningstävlingen som en prototyp för nytänkande och kreativitet i samverkan med Härryda kommun. Kommunens roll som innovatör i tävlingsprocesser skapar nya möjligheter. Planeringsbidrag har utnyttjats på följande sätt:

- **Sökning efter litteratur och tävlingar:** Insamling av litteratur med fokus på markanvisningstävlingar som haft bostadsarkitektur och byggande som tävlingsuppgift med hänsyn till innovation, hållbarhet, styrmedel (regler, policy, avtal, styrdokument)
- **Fallstudier:** Gemensam forskargranskning av tävlingsmaterialet i två markanvisningstävlingar där företagen tillämpat erfarenheter från FoU-projekt som beviljats stöd av Boverket inom ramen för regeringens satsning på innovativt byggande för unga. Tävlingarna arrangerades av Stockholm stad respektive Botkyrka kommun. Analysen har dokumenterats i en forskningsrapport som finns tillgänglig för fri nerladdning.
- **Workshop:** Genomgång av tre markanvisningstävlingar i Härryda med redovisning och diskussion av kommunala erfarenheter. I workshopen medverkade fyra tjänstemän från kommunens enhet för samhällsplanering (stadsarkitekt, planarkitekt, exploateringschef och exploateringsingenjör) och två politiker (kommunalsråd för majoriten och minoriteten) samt fyra forskare från Chalmers (Christian Koch, Anna Braide, Stefan Gottlieb och Magnus Rönn)
- **Dialog med potentiella samarbetsparter:** Virtuella besök samtalande med Riksbyggen, AB Bostäder i Borås, Härryda kommun, Borås kommun och Norrköping kommun. Samtalen har behandlat planeringen och utformningen av FoU-projekt kring markanvisningstävlingar i samarbete med Chalmers.
- **Dialog med intresseorganisationer och myndigheter:** Virtuella besök och intervjuer med Sveriges Arkitekter (tävlingsenheten), Byggherreföreningen, Sveriges Kommuner och Regioner, samt myndigheter med uppdrag av intresse för huvudprojektet såsom Boverket och Upphandlingsmyndigheten.

- **Abstract till konferenser:** Forskargruppen har lämnat in två abstracts till vetenskapliga konferenser med publicering av konferensbidrag som behandlar tävlingstemat.
- **Etablering av forskargrupp och utveckling FoU-ansökan:** En tvärvetenskaplig forskargrupp har etablerats med bas i Institutionen för Arkitektur och Samhällsbyggnadsteknik vid Chalmers med fyra inriktningar: 1) Innovation och innovationsledning (Christian Koch), 2) Bostäder och deras anpassning till varierande behov (Anna Braide), 2) Tävlingsprocesser och arkitektonisk kvalitet (Magnus Rönn) samt 3) Styrning och regelverk (Stefan Gottlieb). I samverkan med Härryda kommun, som ställer tävlingstomter till förfogande, har ett huvudprojekt utvecklats till Formas utlysning av medel för samhällsplanering i etapp 2. Huvudprojektet innehåller två framtidsinriktade markanvisningstävlingar, dels en tävling som syftar till billiga och bra bostäder för äldre och unga och dels en tävling som efterfrågar miljövänliga bostäder för familjer som varierande bostadsbehov över tid i noll-energihus.

Mål och forskningsfrågor

Det övergripande målet för huvudprojektet är att utveckla tävlingen som ett verktyg för innovation genom frågor som tar upp sex centrala dilemman i tävlingsprocesser:

1. Hur kan arrangören bidra till innovationer och hållbarhet i programfasen? (Arrangörens dilemma)
2. Hur översätts mål och krav i tävlingsprogram till lösningar? (Designteamens dilemma)
3. Hur kan designteams arbete med innovationer och hållbarhet stödjas? (Professionellt dilemma)
4. Hur identifierar och utvärderar juryn innovativa och hållbara lösningar i förslagen? (Juryns dilemma)
5. Hur bevaras innovativa och hållbara lösningar under projektets genomförande? (Byggherrens och beställarens dilemma)
6. Hur kan globala mål omvandlas till politisk styrning och användbara redskap inom kommunal planering? (Myndigheternas och politikens dilemma)

Kunskapsbidrag och nyttiggörande

Huvudprojektet är länkat till temat "hållbara bostäder och offentliga miljöer" i Formas strategiska agenda då tävlingsformen används som verktyg för att skapa ekologiskt- och socialt hållbara bostäder. Nyttan med att utveckla och stärka tävlingsprocesser framträder på flera nivåer. På global nivå förväntas projektet bidra med resultat i relation till FNs Agenda 2030, särskilt mål 11 och 16. På nationell och lokal nivå genereras kunskap om hur designlösningar kan tillgodose bostadsbehov. På företagsnivå sprids resultat till konsult-, bygg- och fastighetsföretag. På nationell nivå förmedlas resultat via Sveriges Arkitekter, Byggherreföreningar, Boverket samt Sveriges kommuner och regioner. På forskningsnivå bidrar projektet till kunskap av central betydelse för utvecklingen av lösningar för en hållbar agenda.